

Motivgruppe Ornithologie

Arbeitsgemeinschaft im Bund Deutscher Philatelisten e.V.

Nederlands contactorgaan van de Duitse motiefgroep Ornithologie met een bijdrage uit België. Contactpersonen: Gerard Kolman en Peter van Nies. Eerstgenoemde int de contributie van de Ned. (en ev. Belgische leden) en redigeert dit orgaan.
Tel. 0486-473868. E-mail: gajkolman@home.nl. Website van de MGO (Peter van Nies) www.MG-O.de

Contactbrief no. 69 (augustus 2009) Komt met velen naar de Meern op 12 september!

Een korte en snel volgende contactbrief (de vorige was de vorige maand!) en de belangrijkste reden is de aankondiging van het volgende treffen in De Meern en de bijbehorende agenda. Vanwege mijn late vakantie en drukke privewerkzaamheden van Koenraad Bracke moeten we het deze keer ook zonder de Belgische bijdrage doen. Vorige keer hadden we een flinke bijdrage uit België en de volgende zal ook wel weer nieuws bevatten over de Birdpex volgende jaar in België! gk

Contactdag 12 september a.s.

Op zaterdag 12 september is de najaarsbijeenkomst. We hopen veel mensen te kunnen begroeten. Koenraad Bracke zal uitgebreid ingaan op de mogelijkheden van het opzetten van een éénkaderexponaat. Waar moet een éénkaderexponaat aan voldoen, wat moet en mag er in opgenomen worden, veel of weinig tekst? Allerlei vragen komen aan de orde. Heeft U plannen om een exponaat te maken voor Birdpex in 2010? Neem het plan of het exponaat mee en leg het voor aan de deskundigen. Vergeet dan ook niet je tijdig aan te melden bij de organisatie van Birdpex. Ook is er ruime tijd om te ruilen en voor de onderlinge contacten. Zorg er voor dat uw stockboeken met ruilmateriaal van een naam en een prijs zijn voorzien. Leg al het ruilmateriaal bij elkaar op een tafel zodat duidelijk is dat het ruilmateriaal is.

De agenda voor de contactdag is als volgt:

10.00 uur zaal open. (let op we zitten in een andere zaal)

10.15 uur mededelingen:

Berichten uit Duitsland door Peter van Nies

Nieuws over Birdpex door een van de Belgische leden.

Ander nieuws of vragen door?

Ruilmogelijkheid (niet tijdens de voordracht van Koenraad s.v.p.)

11.00 uur Koenraad Bracke alles over een éénkaderexponaat.

13.00 uur Lunch en aansluitend gelegenheid om te ruilen en voor onderlinge contacten.

15.00 uur sluiting.

Een dringend verzoek geef uw lunchbestelling tijdig door, voor woensdag 9 september. Dit kan per e-mail ahsanden@hetnet.nl of per telefoon 076-5878432 (let op ik ben van 22 augustus tot 5 september op vakantie).

De prijzen (zoals nu bekend) voor de soep euro 1.75, broodje ham of kaas euro 1,65, broodje kroket euro 1.75.

Hans v. d. Sanden

Rondzendingen

Het laatste boek van de huidige serie van Gijs Kooij is weer verzonden en dit keer zat er veel nieuw materiaal in de rondzendingen. Er zijn echter maar weinig leden die deelnemen aan de rondzendingen. Iedereen van de Nederlandse afdeling van de Motiefgroep spaart toch vogels op postzegels. Ja het klopt, er zijn veel leden die zich specialiseren en een of twee vogels verzamelen, maar ook dan zitten er soms leuke vondsten in en de prijzen zijn laag vergeleken met die van de fysieke handelaren en Ebayprijzen. Voor poststukkenverzamelaars zat er deze keer nauwelijks materiaal in de boeken van Gijs. gk

De Kiwi.

Evenals op Madagascar leefden op de grote eilanden van Nieuw-Zeeland (1) reusachtige niet tot vliegen instaat zijnde loopvogels. Van deze zeer log gebouwde primieve Moa's (2) stammen de Kiwi's af. De voorouders van de Kiwi's waren

waarschijnlijk al in Nieuw-Zeeland toen het land los brak van Gondwanaland, ongeveer 70 miljoen jaar geleden. Kiwi's (3) behoren tot de oudste vogelfamilie van Nieuw-Zeeland, tot het geslacht Apteryx. Ze worden weleens beschouwd als levende fossielen. Ze komen uitsluitend voor op Nieuw-Zeeland en zijn een karakteristieke soort voor de eilanden.

(2)

We zijn zo vertrouwd met het uiterlijk moeilijk kunt voorstellen dat het een die je maar zelden te zien krijgt. Geen te verbergen als de Kiwi. Wel worden naam dankt deze vogel dan ook aan de die ze maken "kie-wie". Ze hebben kunnen 's nachts goed zien. Ook het ontwikkeld, evenals het neusope-ning is uniek en bevindt zich gevoelige snavel. Rond de snavelbasis borstelige haren. Bij het voedsel snui-vend geluid zoals een egel. De eenvoudige struc-tuur. De schacht lijkt steekt boven de vlag uit. De veren hebben geen bij-schacht. De veren hangen naar beneden als lange haren. De vleugel heeft 13 slagpennen. Deze hebben een slappe schacht zoals de andere veren en aan de top een zachte nagel. Verder is de vleugel nagenoeg onbevederd en niet ontwikkeld om te vliegen. De beenderen zijn niet hol, zoals bij andere vogels, maar massief. Ze hebben geen staart en daardoor lijkt het lichaam rond en peervormig. De poten zijn kort en krachtig met vier tenen, drie voor en een achter. De nagels zijn scherp en worden gebruikt om de bodem om te woelen op zoek naar voedsel en om te vechten. De vrouwtjes zijn groter dan de mannetjes.

van de Kiwi dat je je schuwe nachtvogel is, vogel weet zich zo goed ze vaak gehoord, zijn doordringend fluittoon kleine ogen maar gehoor is goed reukvermogen. De voor in de lange hebben ze lange zoeken maken ze een veren hebben een op een grove haar en

(3)

Ze leven van het zeeniveau tot de sub-alpine zones, meestal in natuurlijke bossen met een natuurlijke vegetatie op de bodem. Op de bodem zoeken ze naar insecten, wormen, spinnen en afgevallen bessen en fruit. Tijdens de pre-Europese tijd waren ze wijd verspreid over Nieuw-Zeeland. Zeker sinds 1900 zijn de aantallen duidelijk aantoonbaar verminderd door het kappen(4) van

(4)

(5)

(6)

de natuurlijke bossen, de jacht en door de invoer van predatoren als kat(5), hond(6) en opossum. Op verschillende plaatsen is nog maar een fractie van de vroegere aantallen aanwezig. Populaties raakten geïsoleerd en stierven uit.

Het vrouwtje legt 1-2 eieren in een hol (7) onder de dichte vegetatie. De eieren zijn erg groot en zijn ongeveer 15-20% van het lichaamsgewicht van het vrouwtje. Dit is van alle vogels het

grootste in verhouding tot het lichaamsgewicht. Het vrouwtje legt de eieren met een tussenpose van 2 tot 4 weken. Na een lange broedtijd van 65-85 dagen komen de eieren uit. Het vrouwtje van de Little

Plaatsnaamstempel,

Rua = Maori voor nesthol van de Kiwi.

(7)

spotted kiwi en de Brown kiwi broedt alleen. Bij de Great spotted kiwi en de Brown kiwi van Stewart Island broeden ze samen de eieren uit. De kuikens zijn als ze uitkomen geheel bevederd en verlaten het nest na ongeveer een week. De jongen zoeken zelf hun voedsel onder leiding van de ouders en keren steeds minder naar het nest terug. De jongen blijven meestal nog enkele maanden in het territorium van de ouders, maar verlaten dit bij het begin van het nieuwe broedseizoen. Op Stewart Island blijven de familiegroepen echter wel bij elkaar. Kiwi's kunnen vrij oud worden. Van een wilde vogel werd vastgesteld dat hij 17 jaar is geworden en in gevangenschap werd een Kiwi 22 jaar. Men verwacht dat ze waarschijnlijk wel 30 jaar kunnen worden.

We kennen drie soorten kiwi's.

De Brown kiwi, *Apteryx australis*. (Tokoeka = Maori naam) (8)

Men dacht dat er drie ondersoorten waren van de Brown kiwi namelijk de *Apteryx australis mantelli* van het Noorder Eiland, de *Apteryx australis australis* van Zuider Eiland en de *Apteryx australis lawryi* van Stewart Island. Recent genetisch onderzoek toont aan dat er maar 2 ondersoorten zijn te onderscheiden zijn: de Brown kiwi van Noorder Eiland en Okarito en de Tokoeka van Haast, Fiord en Stewart Island. De Brown kiwi is 40 cm., het ♂ weegt 2,2 kg en het ♀ 2,8 kg. Ze zijn donker grijsbruin met roodbruine lengte strepen. Ze komen voor in natuurlijke bossen, ruigtes, ruig boerenland en bosjes in de sub alpine zone en duinen (9).

Plaatsnaamstempel,

O = Maori voor plaats waar de Brown kiwi voorkomt.

(9)

Het meest algemeen zijn ze op het Noorder Eiland, Fiord en Stewart Island. Enkele kleine populaties komen voor bij Okarito (60-100 vogels) en bij Haast (200-300 vogels). (10)

Plaatsnaamstempel,

tahi = Maori voor enige plaats waar de Brown kiwi voorkomt

(10)

Little spotted kiwi, *Apteryx owenii*. (Kiwi-pukupuku = Maori naam) (11)

De totale populatie bestaat uit 1100 vogels (1996). Kapiti Island met 1000 vogels huisvest de belangrijkste populatie. Enkele kleine populaties zijn te vinden op Hen (50 vogels), Tiritiri Matangi Island (15 vogels), Red Mercury Island (30 vogels) en Long Island (10 vogels). De populatie op Kapiti Island is stabiel. Hier worden vogels weg gevangen om ze op andere eilanden weer uit te zetten. De plaatsen die vrij komen worden weer snel herbezet. Sinds 1980 is het eiland vrij van de opossum en hebben de vogels van hen niets meer te vrezen. Vuur en de geïntroduceerde uitheemse predatoren zijn de grootste bedreiging voor de soort. De Little spotted kiwi wordt pas weer uitgezet op geschikte plaatsen als deze vrij zijn van uitheemse predatoren zoals katten, honden en opossums. De Little spotted kiwi is 30 cm., het ♂ weegt 1150 gram en het ♀ 1325 gram. Het is de kleinste Kiwi (12). De kleur is bruin grijs gevlekt of min of meer horizontaal gestreept (11). Ze hebben een lange ivoorkleurige snavel en bleke poten en nagels. Natuurlijke bossen ruigtes en natuurlijke graslanden op een paar eilanden vormen hun biotoop. De broedtijd is van september tot januari.

Plaatsnaamstempel, tea = Maori voor wit. Er komen dus ook wel geheel witte (albino) Kiwi's voor.

(12)

(13)

Great spotted kiwi, Apteryx haastii. (Roa = Maori naam) (14)

De Great spotted kiwi is met 45 cm. de grootste kiwi -soort. Het ♂ weegt 2,4 kg en het ♀ 3,3 kg. Ze hebben een licht grijze kleur met horizontale bruine strepen, een ivoorkleurige snavel en bruine poten met zwarte hoornkleurige nagels (13). Ze komen voor in natuurlijke bossen, ruigtes en pakihi moerassen van zeeniveau tot de sub-alpine zone, maar zeer plaatselijk. Het

bolwerk van de soort is Zuider Eiland en dan vooral Noord-west Nelson, Paparoa Range en tussen Lake Summer en Arthur's Pass. Het vrouwtje legt maar één ei en het jong is pas na 20 maanden volwassen.

(14)

Plaatsnaamstempel, Honi = Maori voor Honingagras wat voorkomt in de pakihi moerassen. Hier zoeken Kiwi's tussen naar voedsel.

(15)

Plaatsnaamstempel, (17)
Wai = Maori voor beek of riviertje
waar langs Kiwi's voedsel zoeken.

(16)

De kiwi (16) is het nationale symbool van Nieuw Zeeland en staat o.a. afgebeeld op munten en postzegels en in het wapen.

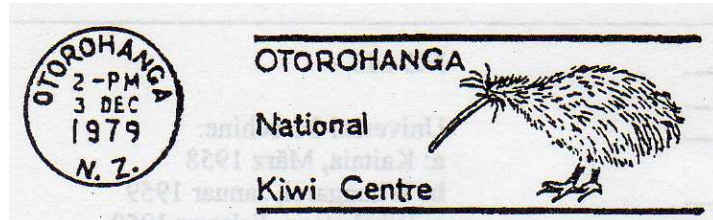
(18)

Sinds 1921 is de kiwi volledig beschermd(18).

(19)

Het Nieuw Zeelandse voetbalelftal (19) wordt ook de wel kiwi's genoemd.

(20)

En als je eens naar Nieuw Zeeland gaat vergeet dan niet het Kiwi-informatiecentrum in Otorohanga te bezoeken.

(Stempels uit de stempelcatalogus van de M.G.O.)

Hans v.d.Sanden

Een leuk blokje dat ik al een poosje zocht, gevonden bij Delcampe

Onderstaand blokje wordt niet zo vaak aangeboden en ik kon het voor 10 € op de kop tikken bij de veiling van Delcampe. Ik dacht niet te duur uit te zijn maar misschien hebben een aantal leden het gewoon in hun stockboek met "dubbele zegels" zitten? Misschien waan ik me blij met een 'dooie mus'? Hoewel een zeer grote handelaar in Duitsland het aanbiedt voor €65 (www.stampworld.de) gk

2007.02 20.02.2007 Birds of Zimbabwe Sheet 2007.01

ROODBORST(JE) (Erithacus rubecula)

Bij mijn dagelijkse tochten met de hond (1) viel het mij laatst op dat ik een Roodborstje hoorde zingen. Nou, zul je zeggen, dat is toch niet zo bijzonder? Op zich niet, ware het niet, dat ik ze al een hele tijd niet meer gehoord had. Na de broedperiode volgt de rui en omdat ze dan niet echt goed in de veren zitten en dus wat minder goed kunnen vliegen en daardoor kwetsbaarder zijn, houden ze zich nogal gedeisd. Maar deze week liet hij/zij zich plotseling weer horen (2)! Waarom hij/zij, bij vogels zingt toch alleen het mannetje? Nou, het Roodborstje vormt daarop dus een

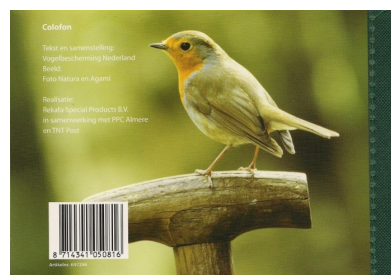
uitzondering, want buiten de broedtijd zingen zowel mannetjes als vrouwtjes om hun territorium (ca. 0,5 Ha) af te bakenen. Hun zang is niet echt een liedje, maar een aaneenschakeling van melodieuze fluittonen, afgewisseld met het zo kenmerkende parelende geluid. Daarnaast laten ze regelmatig het karakteristieke “tik”-geluid horen, bekend van het liedje: “Roodborstje klein zit voor ’t raam, tik tik tik”. Zingen doen ze bijna het hele jaar rond (3). Bovendien kunnen ze zich ook bijna 24 uur per dag laten horen! Als er voldoende verlichting (lantaarnpalen) in de buurt is, zingen ze net zo vrolijk om 2 uur ’s nachts als om 12 uur ’s middags. Let er maar eens op als u een keer laat thuis komt!

Het Roodborstje is een klein vogeltje van ongeveer 14 cm lengte, olijfbuine bovenzijde en een witachtige buik. Een zwart priemsnaveltje en beige pootjes completeren het geheel (4 misdruk: ontbrekende pootjes). Zijn orangerode gezicht en borst zijn echter het meest opvallend. Daaraan

dankt hij het tweede deel van zijn Latijnse naam “rubecula” (5). Ook zijn Nederlandse, Duitse (Rotkehlchen) en Franse (Rouge-gorge) naam zijn daarop gebaseerd (6). In Engeland noemen ze hem Robin, trouwens ook een sympathieke naam. Ze behoren tot de familie van de kleine lijsters en bevinden zich daarmee in gezelschap van Nachtegaal, Blauwborst, Tapuit en Roodstaart (7). Het is een zeer vertrouwelijik en nieuwsgierig vogeltje met mooie grote kraalogen. Als u in het gelukkige bezit van een tuin bent, zult u er tijdens het spitwerk vast wel eens een –bijna- op de steel van uw

schop hebben gehad (8: achterzijde prestigeboekje Vogelbescherming); letterlijk om een graantje mee te pikken maar nog liever om zich te goed te doen aan de insecten die tevoorschijn komen.

Aangezien ze nogal agressief van aard zijn, dulden ze geen enkele soortgenoot in hun territorium. Daarbij speelt de kleur van de borstveren een belangrijke rol. Zelfs namaakvogels met een rode borst worden fanatiek aangevallen! De kans dat we een paartje een duet horen zingen, is dus vrijwel uitgesloten (9). In de broedperiode echter, is de broeddrang sterker dan de territoriumdrang, en wordt het exemplaar van de andere sexe “gedoogd” (10),

maar ze gaan elkaar wél zoveel mogelijk uit de weg. Mannetje en vrouwtje hebben dan gezamenlijk een territorium dat ongeveer dubbel zo groot is als het territorium van een enkel individu. Tussen april en juli zijn er twee legfels. Het vrouwtje bouwt het goed verborgen nest van plantaardige materialen vlak boven of zelfs op de grond in dichte onderbegroeiing en legt daarin 5 (4 tot 6) eieren die licht roomkleurig tot geelachtig van kleur zijn met roestbruine stipjes en vlekjes (11). Deze worden in ongeveer twee weken uitgebroed. Na nog eens twee weken intensief voeren (12: Zwitsers soldatenzegel) vliegen de jongen

uit. Daarna worden ze nog ongeveer één week gevoerd door de ouders en vervolgens

moeten ze voor zichzelf zien te zorgen. Jonge vogels hebben nog een bruinachtig gevlekte borst. Het ontbreken van de rode kleur zorgt ervoor dat ze geen agressie bij de ouders oproepen waardoor ze nog een tijdje in het ouderlijk territorium kunnen verblijven.

Het Roodborstje is een van de meest voorkomende

broedvogels in Nederland, en trouwens in heel Europa. Sorry, eigenlijk moet ik “Roodborst” zeggen, want dat is de officiële Nederlandse naam (verkleinwoorden mogen niet meer), maar ik vind Roodborstje toch echt beter bij het sympathieke vogeltje passen, de Duitsers zeggen toch ook geen Rotkehl (13)! Hij houdt van loof- en naaldbossen met dichte onderbegroeiing. Ook in tuinen en parken en soortgelijke omgevingen, mits voorzien van voldoende onderbegroeiing, is hij te vinden (14). In Nederland komt hij in meer dan 90% van de Atlasblokken voor. SOVON schat het aantal broedparen op 350.000-450.000. De populatie vertoont sinds 1970 een licht stijgende trend.

Vroeger dacht men dat de Roodborstjes die hier het hele jaar door te zien en te horen waren, dezelfde exemplaren waren. Uit ringonderzoek is gebleken dat dat toch wel iets genuanceerder ligt. “Onze” Roodborstjes vertrekken grotendeels naar het Zuiden, waarbij Frankrijk (15) en Spanje favoriet zijn. Uit Scandinavië komen grote aantallen hierheen om te overwinteren. Ik kan het verschil tussen zomer en winter in elk geval wel merken: op “mijn” hondenpad worden ’s winters andere zangposten gebruikt dan ’s zomers.

Peter van Nies